

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง การใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

ของ

คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

กลุ่มงานคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961185239

รายนามคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

นายสมักร เชาวานันท์
ประธานคณะกรรมการ

นายไพโรจน์ ถัดทะพงษ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

พลตำรวจโท พิชัย สุนทรสถิตย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

พลตำรวจโท มาโนช ไกรวงศ์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
และโฆษกคณะกรรมการ

พลตำรวจตรี สุเทพ สุขสงวน
รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า

นายบุญสง โควาริสารัช
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่

พลตำรวจเอก อำนวย เพชรศิริ
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลตำรวจตรี ่องอาจ สุวรรณสิงห์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นางรสสุคนธ์ ภูริเดช
รองประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายรัชชัย บุญมา
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายธันว์ ออสวรรณ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายชัยชัย พนมขวัญ
เลขานุการคณะกรรมการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

ที่ สว(กมธ๒) ๐๐๑๐/(ร ๙)

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ วรรคหนึ่ง ประกอบกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗๗ และให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทบกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารงานยุติธรรม กระบวนการยุติธรรม การตำรวจ อัยการ และราชทัณฑ์ การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นั้น โดยคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน ซึ่งกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายสมัคร เขาวาณันท์	ประธานคณะกรรมการ
๒. พลตำรวจโท พิชัย สุนทรสังบุญลย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายไพโรจน์ ถัดทะพงษ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. พลตำรวจโท มาโนช ไกรวงศ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม และโฆษกคณะกรรมการ
๕. นายบุญส่ง โควาวิสารัช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. พลตำรวจตรี สุเทพ สุขสงวน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. พลตำรวจเอก อำนวย เพชรศิริ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นางรสสุคนธ์ ภูริเดช	รองประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. พลตำรวจตรี ่องอาจ สุวรรณสิงห์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายธวัชชัย บุญมา	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายธันว์ ออสุวรรณ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๒. นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๓. นายขวัญชัย พนมขวัญ	เลขานุการคณะกรรมการ
- อนึ่ง นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

บัดนี้ ...

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมา เพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

(ลงชื่อ) สมัคร เชาวภานันท์

(นายสมัคร เชาวภานันท์)

ประธานคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ
วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวชลธิชา มีแสง)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ
สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๒

กลุ่มงานคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๗๑

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๘๕ - ๗ (ศูนย์ประสานงานข้อมูลด้านกรรมการ)

อริชา พิมพ์
อริชา,สมบัติ ทาน

**รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา
เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน**

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ วรรคหนึ่ง ประกอบกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗๗ และให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารงานยุติธรรม กระบวนการยุติธรรม การตำรวจ อัยการ และราชทัณฑ์ การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นั้น โดยคณะกรรมการฯ ได้พิจารณา ศึกษา เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

บัดนี้ คณะกรรมการการฯ ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน เสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งปรากฏผลการพิจารณาดังนี้

๑. วิธีการพิจารณาศึกษา

๑.๑ คณะกรรมการการฯ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษา การไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน ในคณะกรรมการการฯ เป็นผู้พิจารณาศึกษา ซึ่งคณะอนุกรรมการการฯ ประกอบด้วย

๑) พลตำรวจตรี สุเทพ สุขสงวน	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) พลตำรวจโท อาจิม โชติวงศ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓) พลตำรวจโท เจตน์ มงคลหัตถิ	อนุกรรมการ
๔) พลตำรวจตรี พันธุ์วัฒน์ ศรีวัลย์	อนุกรรมการ
๕) พันตำรวจโท สุวิจักขณ์ โฉมวงษ์	อนุกรรมการ
๖) พันตำรวจโท พัฒนา ฉายาวัดน์	อนุกรรมการ
๗) พันตำรวจโท จรัส ธรรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
๘) นายสิทธิกร ศักดิ์แสง	อนุกรรมการ
๙) นายสุชาติ ขวัญเกื้อ	อนุกรรมการ
๑๐) นายเจษฎา อนุจारी	เลขานุการคณะอนุกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ได้แก่

- ๑) นายสมัคร เขาวาพันธ์
- ๒) พลตำรวจเอก อำนวย เพชรศิริ
- ๓) พลตำรวจโท พิชัย สุนทรสัจบุลย์
- ๔) พลตำรวจโท มาโนช ไกรวงศ์

- ๕) นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์
- ๖) นายณัฐเมศวร์ เรืองพิชัยพร
- ๗) พลตำรวจเอก วีชรพล ประสารราชกิจ
- ๘) พลตำรวจตรี เอนก สัมปลั่ง
- ๙) พลตำรวจโท ชัชวาลย์ สุขสมจิตร
- ๑๐) นายธานินทร์ เลাহเพียงศักดิ์

๑.๒ ในการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการฯ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง มาให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาศึกษา ดังนี้

- ๑) รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒) พันตำรวจโท สุวิจักขณ์ โฉมวงษ์ สารวัตรกองกำกับการ ๒
กองบังคับการปราบปราม
อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
และเทคโนโลยี กองบัญชาการ
ตำรวจสอบสวนกลาง
- ๓) พลตำรวจตรี อำนวย นิ้มมะโน รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
- ๔) พลตำรวจตรี ชยุต ธนวิรัชต์ รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑
- ๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธาณี วรรณภัทร์ รองคณบดี คณะนิติศาสตร์ ปรีดี
พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ๖) พันตำรวจโท พัฒนา ฉายาวัดมน์ พนักงานสอบสวน (สบ๓)
สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม
- ๗) พันตำรวจโท จรัส ธรรมธารักษ์ อาจารย์ (สบ๓) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

๑.๓ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษาจากเอกสารวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์

๑.๔ จัดสัมมนา เรื่อง “การไกล่เกลี่ยคดีอาญาชั้นสอบสวน” วันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมคริสตัลบอลรูม ๑ ชั้น ๒ อาคาร E คริสตัล ดีไซน์ เซ็นเตอร์

๑.๕ ศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการระงับข้อพิพาท คดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิกร ศักดิ์แสง และคณะ เป็นผู้วิจัย เมื่อกรกฎาคม ๒๕๕๓

๒. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา
ชั้นสอบสวน โดยจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษา มีเนื้อหาดังนี้

บทที่ ๑ แนวคิดและกรอบการพิจารณาศึกษา

บทที่ ๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ชั้นสอบสวน พ.ศ. (ฉบับสำหรับสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็น)

บทที่ ๓ การสัมมนาระดมความคิดเห็น

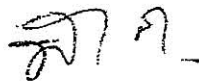
บทที่ ๔ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

พ.ศ. และผลดี-ผลเสียของร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ชั้นสอบสวน พ.ศ.

บทที่ ๕ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต

คณะกรรมการฯ ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
คดีอาญาชั้นสอบสวน” ต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อโปรดพิจารณา และหากวุฒิสภาเห็นด้วยกับ
ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการฯ แล้ว ขอให้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามความเห็นสมควรต่อไป

(นายขวัญชัย พนมขวัญ)

เลขานุการคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

คำนำ

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติตั้งคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา ขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ำระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษา เรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารงานยุติธรรม กระบวนการยุติธรรม การตำรวจ อัยการ และราชทัณฑ์ การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายป้องกันรักษา ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา เห็นว่าการไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน เป็นเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาศึกษาเพื่อสนับสนุนให้มีผลเป็นรูปธรรมขึ้น เนื่องจากการไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนเป็นกระบวนการยุติธรรม ทางเลือกสำหรับประชาชนที่จะทำให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาได้มีโอกาสประนีประนอมยอมความกัน การที่ผู้ต้องหาสำนึกผิดและยินยอมปรับพฤติกรรม ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและได้รับการชดเชย ค่าเสียหายจะเป็นผลดีต่อคู่กรณีและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าเพราะสามารถลดปัญหา ความขัดแย้งในชุมชน ลดความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมของคู่กรณี ลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล ลดปัญหาความหนาแน่นของนักโทษในเรือนจำ และประการสำคัญ คือ ลดงบประมาณภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการด้านยุติธรรม ทั้งยังส่งผลให้ประชาชนทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความยุติธรรมและป้องกันอาชญากรรมเพื่อเสริมสร้างให้สังคมอยู่ร่วมกัน อย่างเป็นสุขอีกด้วย

คณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนขึ้นเพื่อเสนอแนะกระบวนการ ขั้นตอนและวิธีการไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนประกอบกับผลดี ผลเสีย ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ พร้อมทั้งได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. มาเพื่อเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาและนำเสนอไปยังคณะรัฐมนตรี รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรเพื่อให้การไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนมีผลเป็นกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

(นายสมักร เชาววานันท์)

ประธานคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ แนวคิดและกรอบการพิจารณาศึกษา	๑
บทที่ ๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญา ชั้นสอบสวน พ.ศ. (ฉบับสำหรับสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็น)	๕
บทที่ ๓ การสัมมนาระดมความคิดเห็น	๘
บทที่ ๔ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. และผลดี - ผลเสียของร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญา ชั้นสอบสวน พ.ศ.	๑๓
บทที่ ๕ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต	๒๖
ภาคผนวก	
- ร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. จัดทำโดยคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา	๒๙

บทที่ ๑

แนวคิดและกรอบการพิจารณาศึกษา

๑. แนวคิดการพิจารณาศึกษา

๑.๑ สภาพปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

จากข้อเท็จจริงที่ผ่านมาพบว่ามึคดีอาญาและข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคมยุคในชั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นจำนวนมากโดยไม่ได้มีการเสนอคดีขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นพนักงานอัยการและศาล แต่ไม่ได้มีการเก็บสถิติเอาไว้ ซึ่งปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ หากมีการไปร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่โดยเร่งดำเนินการหาตัวผู้กระทำผิดโดยเร็ว ซึ่งในทางปฏิบัติหากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นคู่กรณีต้องการไกล่เกลี่ยเนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความประสงค์ของคู่กรณีดังกล่าวข้างต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กระทำการโดยสุจริตด้วยเจตนามุ่งเน้นที่จะสร้างความสงบสุขให้แก่สังคมเท่านั้น แต่การไกล่เกลี่ยดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับส่งผลให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเสี่ยงต่อความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ จึงเห็นได้ว่าหลักสุจริตและหลักนิติศาสตร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการยุติข้อพิพาทตามเหตุผล ความจำเป็น และความต้องการของคู่กรณีได้

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมาสํานักงานตำรวจแห่งชาติได้มีแนวคิดว่าการมีกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีหลักประกันรองรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและกำหนดหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ โดยมีแนวคิดว่าการบูรณาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวนนั้นควรกำหนดให้เป็นขั้นตอนที่แยกจากการสืบสวนสอบสวนตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเจตนารมณ์ของร่างกฎหมายที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เสนอในขณะนั้น คือ ต้องการให้มีกฎหมายนำมาบังคับใช้ในกรณีของการไกล่เกลี่ยคดีที่มีโทษเล็กน้อย ความผิดไม่รุนแรงซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติคาดว่าหากมีการให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายดังกล่าวและประกาศให้บังคับใช้เป็นกฎหมายจะเกิดประโยชน์อย่างมาก ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อรัฐบาลแล้ว และรัฐบาลได้ส่งร่างกฎหมายดังกล่าวไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นและองค์กรต่างๆ ต่อมารัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นเลขานุการในการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงรอผลการพิจารณาของคณะกรรมการคณะนั้น และยังไม่คืบหน้าจนบัดนี้

๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

มาตรการไกล่เกลี่ยมีแนวคิดมาจากยุติธรรมชุมชนผสมผสานกับยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งล้วนเน้นไตรภาคี คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลย ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และชุมชน (การมีส่วนร่วมของชุมชน) ยุติธรรมชุมชน เป็นยุติธรรมทางเลือกที่มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัย และชุมชนมีพลังเข้มแข็ง (Community safety) ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นยุติธรรมทางเลือกที่มีเป้าหมายเพื่อให้คู่กรณีได้มีโอกาสเยียวยาสมานฉันท์กัน โดยชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้อง รับรู้ ช่วยจัดการและเสริมพลังเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งและการกระทำผิดเล็กๆ น้อยๆ เพื่อบรรลุผลแห่งความสันติสุข และเพื่อลดบทบาทภาครัฐ ลดการพึ่งพิงรัฐ เพิ่มการมีส่วนร่วม เพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

มาตรฐาน UN ว่าด้วย RJ (หลักการพื้นฐานว่าด้วยการดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา) ระบุเรื่องการจัดการของโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า แนวทางและมาตรฐานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ควรมีการกำหนดขึ้นโดยทางนิติบัญญัติหากจำเป็นเพื่อที่จะเป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งแนวทางและมาตรฐานดังกล่าวควรระบุถึง

(ก) เงื่อนไข ซึ่งกำหนดลักษณะของคดีที่จะดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้

(ข) การจัดการทางคดีหลังจากที่มีการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์แล้ว

(ค) คุณสมบัติ การฝึกอบรมและการประเมินผลผู้ช่วยเหลือสนับสนุน

(ง) การบริหารจัดการในโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

(จ) มาตรฐานของกฎข้อบังคับว่าด้วยอำนาจหน้าที่และจริยธรรมในการจัดการ

โครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ดังนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการนำหลักการของกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์มาใช้ในการระงับข้อพิพาททางอาญาชั้นสอบสวนควรคำนึงถึงสาระสำคัญและขอบเขตที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการยุติธรรมสมานฉันท์ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งจะเห็นได้ว่ามีหลายหน่วยงานของไทยได้ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น สำนักไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทของศาลยุติธรรม หลักการประนอมข้อพิพาทในชั้นพนักงานอัยการ หลักการประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือแม้แต่หลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสภาทนายความ

๒. ขอบเขตความผิดที่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความได้ โดยประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ ควรจะกำหนดขอบเขตของความผิดที่จะสามารถนำมาไกล่เกลี่ยได้ในชั้นสอบสวนอย่างไร เช่น ควรจะกำหนดให้สามารถไกล่เกลี่ยได้ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา และในคดีอาญาควรจำกัดบทกำหนดโทษของคดีที่จะสามารถนำข้อพิพาทมาไกล่เกลี่ยหรือไม่ และเท่าใด

๓. ผู้มีอำนาจดำเนินการไกล่เกลี่ย กล่าวคือ ควรจะให้บุคคลหรือคณะบุคคลใด มาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย ควรใช้บุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ทั้งนี้ หากให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจไกล่เกลี่ยอาจจะเกิดข้อครหาได้ อนึ่ง ในประเทศลาวได้ใช้วิธีการเลือกตั้งบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย

๔. กระบวนการและขั้นตอนในการไกล่เกลี่ย

๕. ข้อตกลงและเงื่อนไขการไกล่เกลี่ย

๖. ความสอดคล้องกับหลักการและกฎหมาย ตามกระบวนการยุติธรรมอาญาที่มี และใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น หากนำคดีอาญาแผ่นดินบางคดีมาไกล่เกลี่ยหรือทำให้สามารถยอมความได้ อาจจะกระทบกับกระบวนการยุติธรรมตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ดังนั้น จึงต้อง พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ

๑.๓ แนวโน้มของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คดีอาญาชั้นสอบสวน

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับหลักการแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice (RJ)) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้นมา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้น สอบสวน พ.ศ. ขึ้น โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวร่างขึ้นโดยใช้หลักการแนวคิดของ RJ มาปรับให้ เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในขณะนั้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ผ่าน ความเห็นชอบจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกระทรวงยุติธรรมแล้ว และได้เสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อพิจารณาให้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไปแต่เนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ขณะนั้นพ้นวาระเสียก่อนร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงไม่ได้รับการพิจารณาแต่ยังคงใช้เป็นต้นแบบ ของการพิจารณาให้มีการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อย่างแพร่หลายมากขึ้นส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญและนำไปกำหนดเป็นบทบาท ในการปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แก่ประชาชน เช่น การแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และยังมีกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการชะลอฟ้องขององค์การอัยการด้วย

ปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๒ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้ดำเนินการพิจารณารวมกฎหมาย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประนอมข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยได้นำ หลักการของร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ. มารวบรวมเนื้อหาและยกร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้อง คดีอาญา พ.ศ. ขึ้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. มีหลักการ เกี่ยวกับการสนับสนุนให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายมีโอกาสไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่มีลักษณะของ การกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและผู้ต้องหาอาจกลับตนเป็นคนดีได้ อีกทั้งคดีอาญาบางลักษณะ

หากมีการนำมาตรการชะลอการฟ้องคดีมาใช้เป็นมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาจะเป็นการช่วยเยียวยาฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด ลดระยะเวลาและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมของคู่กรณีโดยที่ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสแก้ไขความผิดของตนโดยไม่มีมลทินติดตัวด้วย นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังสอดคล้องกับแผนพัฒนากฎหมายของกระทรวงยุติธรรมประจำปี ๒๕๕๒ และคำแถลงนโยบายของรัฐบาลด้านกฎหมายและการยุติธรรม ซึ่งขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว

ดังนั้น หากต้องการให้มีกฎหมายมารองรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญามีความชอบด้วยกฎหมายควรมีการพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของไทยโดยคำนึงถึงกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ชุมชนหรือสังคมได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีกระบวนการตรวจสอบทั้งในองค์กรและระหว่างองค์กร มีมาตรการที่เป็นสภาพบังคับหลังการไกล่เกลี่ย มีมาตรการทางคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อควบคุมผู้ไกล่เกลี่ย มีมาตรการสำหรับเยียวยาความเสียหาย ประการสำคัญการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีด้วย

๒. กรอบการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้กำหนดกรอบการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๒.๑ คดีอาญาที่สามารถนำมาไกล่เกลี่ยได้ และคดีอาญาที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้

๒.๒ โครงสร้างการไกล่เกลี่ย ได้แก่ คู่กรณี คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย ก.ต.ช. และผู้ไกล่เกลี่ย

๒.๓ กระบวนการและขั้นตอนในการไกล่เกลี่ย ชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ

๒.๔ ผลของการไกล่เกลี่ย ได้แก่ การจัดทำบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ย การบังคับตามบันทึกข้อตกลง ผลของคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้และผลของคดีที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้

บทที่ ๒

การพิจารณากร่างพระราชบัญญัติ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. (ฉบับสำหรับสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็น)

คณะกรรมการได้นำแนวความคิดและกรอบการพิจารณาข้างต้นมาพิจารณา
กร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. ขึ้นประกอบการจัดสัมมนา
เพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ชื่อร่าง “พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน”

เนื่องจากคณะอนุกรรมการมีเจตนารมณ์ให้กระบวนการไกล่เกลี่ยในร่าง
พระราชบัญญัตินี้ได้รับการพิจารณาจากพนักงานอัยการซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม
ชั้นสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงไม่ใช่คำว่า “ชั้นพนักงานสอบสวน”

๒. บุคคลในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน ประกอบด้วย

๒.๑ คู่กรณี ได้แก่ ผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา

๒.๒ คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย มีจำนวน ๓ คน ประกอบด้วย หัวหน้าสถานี
ตำรวจเป็นประธานกรรมการ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย และผู้แทนประชาชน
ในคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับสถานีตำรวจเป็นกรรมการ
และให้มีข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรคนหนึ่ง หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายเป็นเลขานุการ
และจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้

คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ยมีอำนาจหน้าที่พิจารณากลับกรองบุคคล
ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเสนอ ก.ต.ช. เพื่อขึ้นทะเบียน พิจารณาคำร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ย
และกำหนดผู้ไกล่เกลี่ย ตรวจสอบ ติดตามผล และรายงานผลการไกล่เกลี่ยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ทราบ พิจารณาเสนอ ก.ต.ช. เพิกถอนรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ย ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

๒.๓ ก.ต.ช. มีอำนาจหน้าที่ขึ้นทะเบียน และเพิกถอนรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ย
ออกทะเบียน ประกาศ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการไกล่เกลี่ย กำหนดหลักสูตรฝึกอบรม
ผู้ไกล่เกลี่ย ประกาศกำหนดค่าตอบแทนของคณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย เลขานุการ
และผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดี

๒.๔ ผู้ไกล่เกลี่ย คือ ผู้ที่ ก.ต.ช. ได้ขึ้นทะเบียนไว้ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามที่คณะกรรมการอำนวยความสะดวก
ไกล่เกลี่ยมอบหมาย บันทึกผลการไกล่เกลี่ยตามที่คู่มือตกลง รายงานผลการไกล่เกลี่ยไปยัง
ประธานคณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดี เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย
อาญา

๓. คดีความผิดที่ให้ไกล่เกลี่ยได้ ได้แก่

๓.๑ คดีความผิดอันยอมความได้

๓.๒ คดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษเว้นแต่คดีอาญาที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย

๓.๓ คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

๓.๔ คดีความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี และคดีความผิดที่กำหนดในกฎกระทรวง

๔. คดีความผิดที่ห้ามมิให้ไกล่เกลี่ย ได้แก่

๔.๑ คดีที่ผู้ต้องหาได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและได้กระทำความผิดใดๆ ภายในเวลาหนึ่งปีนับแต่วันพ้นโทษ เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๔.๒ คดีที่สอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว

๔.๓ คดีอาญาที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เว้นแต่คดีความผิดที่กำหนดในกฎกระทรวง

๕. กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ย มีดังนี้

๕.๑ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบว่คดีอาญาดังกล่าวสามารถไกล่เกลี่ยได้ เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ย ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกความยินยอมนั้นไว้และพฤติการณ์แห่งคดีหรือเหตุอื่นของผู้ต้องหาเท่าที่จำเป็นแก่การไกล่เกลี่ยเสนอประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย โดยการไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมอบหมายให้ไกล่เกลี่ย หากมีความจำเป็นให้ผู้ไกล่เกลี่ยในคดีขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยได้รวมแล้วไม่เกินสามสิบวัน

คดีที่ไกล่เกลี่ยได้ ให้บันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยโดยมีผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดีลงลายมือชื่อไว้ซึ่งบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แล้วส่งบันทึกดังกล่าวไปยังประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนรวมเข้าสำนวนและให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ หากคู่กรณีฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ย ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำสั่งบังคับตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คดีที่ไกล่เกลี่ยไม่ได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกเหตุผลเท่าที่จำเป็นและไม่เกิดการเสียหายต่อรูปคดีให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยทราบ และให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

๕.๒ ระหว่างการไกล่เกลี่ย ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาต่อไป และในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นซึ่งไม่อาจรอผลการไกล่เกลี่ยได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาต่อเมื่อการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนส่งผลการไกล่เกลี่ยให้พนักงานอัยการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๕.๓ การพิจารณาความเห็นของพนักงานอัยการในคดีที่มีการไต่สวน นั้น กรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องคดีที่ไต่สวนได้และไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ให้พนักงานอัยการแจ้งเหตุผลในการสั่งฟ้องให้พนักงานสอบสวนทราบพร้อมส่งสำนวนไปยังอัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเพื่อชี้ขาด เว้นแต่คดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่น อันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องก็ให้ฟ้องคดีนี้ตามความเห็นของพนักงานอัยการไปก่อนโดยให้คำสั่งของอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายดังกล่าวเป็นที่สุด

๖. ผลของการไต่สวน

๖.๑ คดีที่ไต่สวนได้ให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ

๖.๒ คดีที่ไต่สวนไม่ได้ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

๖.๓ กรณีคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงการไต่สวน ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำสั่งบังคับตามบันทึกข้อตกลงการไต่สวนดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทที่ ๓

การสัมมนาระดมความคิดเห็น

๑. การจัดสัมมนา

หลังจากที่คณะกรรมการได้พิจารณากร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. เสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการมีความเห็นว่าควรมีการจัดสัมมนา เรื่อง “การใกล้เคียงคดีอาญาชั้นสอบสวน” เพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งนำร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. ที่คณะกรรมการจัดทำขึ้นไปเป็นข้อมูลในการสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. ดังกล่าวและจะได้นำความคิดเห็นเหล่านั้นมาพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติให้มีความถูกต้อง เหมาะสม เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงมากขึ้น

คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา จึงมีมติให้จัดการสัมมนา เรื่อง “การใกล้เคียงคดีอาญาชั้นสอบสวน” ในวันที่เสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมคริสตัลบอลรูม ๑ ชั้น ๒ อาคาร E คริสตัล ดีไซน์ เซ็นเตอร์

ในการสัมมนาดังกล่าวได้เชิญวิทยากรและผู้แทนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เข้าร่วมสัมมนา ดังนี้

๑.๑ วิทยากรในการสัมมนา ได้แก่

๑. นายสุรชัย เลียงบุญเลิศชัย	สมาชิกวุฒิสภา
๒. นางประทุมพร กำเนิดฤทธิ์	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา
๓. นายอรรถพล ใหญ่สว่าง	รองอัยการสูงสุด
๔. พลตำรวจโท เจตน์ มงคลหัตถิ	ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๕. พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง	รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
๖. นายสุรพงษ์ สายโอภาส	ผู้อำนวยการส่วนอำนวยความสะดวก กรมการปกครอง
๗. รศ. ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย	อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๘. นายเจษฎา อนุจारी	ผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการ

๑.๒ ผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมสัมมนา รวม ๙๑ คน ได้แก่

๑. สมาชิกวุฒิสภาและผู้แทนคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา จำนวน ๕ คน
๒. ผู้แทนจากกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน ๗ คน
๓. ผู้แทนจากกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง จำนวน ๑ คน
๔. ผู้แทนจากกรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับสถานีตำรวจ (กต.ตร.สน.) จำนวน ๑๙ คน

๕. ผู้แทนจากกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑-๙ จำนวน ๑๘ คน
๖. ผู้แทนจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน ๓ คน
๗. ผู้แทนจากศูนย์ปฏิบัติการตำรวจชายแดนภาคใต้ จำนวน ๒ คน
๘. ผู้แทนจากกรมคุมประพฤติ จำนวน ๒ คน
๙. ผู้แทนจากกรมคุมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน ๓ คน
๑๐. ผู้แทนจากกรมการปกครอง จำนวน ๖ คน
๑๑. ผู้แทนจากสำนักงานอัยการ จำนวน ๓ คน
๑๒. ผู้แทนจากสภานายความ จำนวน ๑๓ คน
๑๓. ผู้แทนจากมหาวิทยาลัย จำนวน ๒ คน
๑๔. ประชาชนทั่วไป จำนวน ๘ คน

๒. ความเห็นที่ได้จากการสัมมนา

จากการสัมมนาดังกล่าวคณะกรรมการได้รับทราบความเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาในประเด็นที่เกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ชื่อร่าง หลักการ และเหตุผล

- ในหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติความว่า “ลดการทุจริตของเจ้าพนักงาน” ถ้อยคำดังกล่าวอาจส่งผลเสียต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้

- “เจ้าพนักงาน” ไม่ชัดเจนว่ามีความหมายครอบคลุมแค่ไหน เป็นบุคคลใดบ้าง

๒.๒ บุคคลในกระบวนการใกล้เคียงคดีอาญาชั้นสอบสวน

๒.๒.๑ คู่กรณี

- คู่กรณี หมายความว่ารวมถึงบิดามารดาของผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายด้วยหรือไม่ ในกรณีที่คู่กรณีเป็นเด็กและเยาวชน

- กรณีที่คู่กรณีอยู่ในเรือนจำจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้มีการใกล้เคียง

- การใกล้เคียงจะมีการรับมรดกความได้หรือไม่

- กรณีที่มีผู้เสียหายหลายคนต้องให้ความยินยอมทุกคนหรือไม่จึงจะใกล้เคียงได้

๒.๒.๒ คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียง

- การกำหนดให้นายอำเภอเป็นคณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียง อาจกระทบต่อการดำเนินกระบวนการใกล้เคียงในทางปฏิบัติเนื่องจากนายอำเภอมีภารกิจมากอาจไม่สามารถมาทำหน้าที่ตามกฎหมายนี้ได้ หากกำหนดให้กระบวนการทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะสะดวกในการดำเนินการมากขึ้น

- ควรกำหนดให้ตั้งข้อร้องเรียนคณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงได้ เช่นเดียวกับการตั้งข้อร้องเรียนศาล และควรกำหนดให้คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงสละสิทธิในการเป็นกรรมการได้ ตลอดจนควรมีกระบวนการสอดส่องดูแลคุณธรรมจริยธรรมของคณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงและผู้ใกล้เคียงด้วย

- ควรกำหนดให้คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงมีอำนาจใช้ดุลยพินิจพิจารณาให้คดีใดสามารถใกล้เคียงได้

- ควรมีระเบียบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยด้วย

- คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมีจำนวน ๓ คน ถือว่าน้อยเกินไป และในร่างพระราชบัญญัตินี้ยังขาดเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย การถอดถอน และการพ้นสภาพของผู้ไกล่เกลี่ย และการขอยุติการไกล่เกลี่ย

- ควรกำหนดให้มีมาตรการรักษาความลับของข้อมูลที่ได้จากการไกล่เกลี่ยด้วย เพื่อเป็นการคุ้มครองคู่กรณีและบุคคลภายนอกผู้เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย

๒.๒.๓ ผู้ไกล่เกลี่ย

- กรณีผู้ไกล่เกลี่ยถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจำคุกจะพ้นสภาพการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือไม่ และควรมีวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ไกล่เกลี่ยหรือไม่ ถ้ามีควรเป็นระยะเวลากี่ปี

๒.๒.๔ คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดี เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

- ควรกำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยมากกว่านี้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีความน่าเชื่อถืออย่างยิ่งในชุมชนบางท้องถิ่น

- การไกล่เกลี่ยควรให้มีผู้แทนจากครอบครัวและสถานพินิจเข้าร่วมด้วย

- ผู้ไกล่เกลี่ยควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ จะส่งผลให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จมากขึ้น และมุ่งเน้นด้านจริยธรรมเพื่อให้ผู้ไกล่เกลี่ยมีความเป็นกลางอย่างแท้จริง

- กำหนดให้คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยและผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา นั้น เป็นผลดีในการคุ้มครองบุคคลที่เข้ามาสู่เวทีการไกล่เกลี่ยแต่อาจมีผลเสียในการปฏิบัติงานเช่นกันโดยอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ ได้

๒.๓ คดีความผิดที่ให้ไกล่เกลี่ยได้และคดีความผิดที่ห้ามมิให้ไกล่เกลี่ย

- คดีที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ควรกำหนดให้ชัดเจนในร่างพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ต้องไปกำหนดไว้ในกฎกระทรวงภายหลังเมื่อมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ควรมีการกำหนดจำนวนทุนทรัพย์เป็นเงื่อนไขของการขอไกล่เกลี่ยด้วย

- ในความผิดที่มีอัตราโทษเท่ากันแต่อาจมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สังคมจากการกระทำความผิดมากน้อยแตกต่างกัน ในกรณีที่ความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ที่คู่กรณีสามารถตกลงกันได้จะดำเนินการแก้ไขอย่างไรกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสังคมจากการกระทำผิดนั้น

- การออกกฎกระทรวงหากฝ่ายบริหารไม่เข้าใจเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการตรา กฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติอาจส่งผลให้มีการออกกฎกระทรวงที่ผิดไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงควรบัญญัติความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน

๒.๔ กระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ย

- การกำหนดให้การไกล่เกลี่ยต้องกระทำไปแล้วเสร็จภายในหกสิบวันและขอขยาย ระยะเวลาได้อีกสามสิบวัน นั้น เป็นระยะเวลาที่ยาวเกินไปและไม่มีข้อกำหนดเชื่อมโยง กับการผลัดฟ้องและการฝากขังที่ชัดเจน

- การส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดเป็นผู้พิจารณาชี้ขาด จะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ อัยการสูงสุดหรือไม่

- ควรกำหนดหลักการการทำรายงานการไกล่เกลี่ยของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานและความรวดเร็วในการดำเนินการไกล่เกลี่ย

- ควรกำหนดให้ชัดเจนว่ามีการไกล่เกลี่ยซ้ำได้หรือไม่

- ควรแยกกระบวนการไกล่เกลี่ยให้เป็นภารกิจของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ โดยเฉพาะเพื่อให้การไกล่เกลี่ยสัมฤทธิ์ผลและลดการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา ๑๕๗ ด้วย

- การกำหนดให้การไกล่เกลี่ยต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย มีกระบวนการขั้นตอนในการให้ความยินยอมอย่างไร และในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อยู่ต่างประเทศหรือเป็นเด็กและเยาวชนจะมีกระบวนการขั้นตอนการให้ความยินยอมได้อย่างไร

๒.๕ ผลของการไกล่เกลี่ย

- ควรกำหนดให้การไกล่เกลี่ยมีโทษทางอาญาด้วยจะส่งผลให้คู่กรณีปฏิบัติ ตามข้อตกลงที่ไกล่เกลี่ยมากขึ้น

- ควรกำหนดให้สิทธิภาคีอาญามาฟ้องระงับต่อเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึก ข้อตกลงการไกล่เกลี่ยครบถ้วนสมบูรณ์แล้วเพื่อเป็นหลักประกันการเยียวยาผู้เสียหาย

- ควรวางหลักในการบังคับคดีตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยให้ชัดเจนกว่านี้

- ควรมีมาตรการให้ผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยมีส่วนรับผิดชอบ ผลของการกระทำความผิดของตนด้วย

- ควรบัญญัติเนื้อหาครอบคลุมถึงการป้องกันการกระทำความผิดอันเกิดจากบุคคล ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในสังคมมากกว่าการลงโทษ (การฟื้นฟูผู้กระทำความผิด) โดยอาจกำหนดให้ มีเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านเข้ามาดำเนินการฟื้นฟูบุคคลดังกล่าวแทนเจ้าหน้าที่ตำรวจ

- การกำหนดให้คดีอาญาระงับโดยที่คู่กรณียังไม่ได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง การไกล่เกลี่ยอาจส่งผลกระทบต่อการเยียวยาผู้เสียหายในอนาคตได้

- หากคดีอาญาระงับแล้วไม่มีการปฏิบัติตามข้อตกลงการไกล่เกลี่ยจะกลายเป็น ช่องว่างของกฎหมายให้มีการเบี่ยงเบนคดีและก่อให้เกิดปัญหาการเยียวยาความยุติธรรมไม่เต็มขั้น ขึ้นในอนาคตหรือไม่

- ขาดข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการทางคดีภายหลังจากการนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และยังขาดข้อกำหนดเกี่ยวกับบุคคลและวิธีการภายหลังจากมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยแล้ว

- ควรกำหนดให้มีการชดเชยค่าเสียหายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Restitution) ซึ่งอาจจะทำได้ในรูปของการทำงานที่สร้างสรรค์แก่ชุมชน การทำงานบริการสังคม หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้

- บันทึกข้อตกลงดังกล่าวจะถือเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือไม่

บทที่ ๔

การจัดทำร่างพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.

และผลดี - ผลเสีย

ของร่างพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.

จากการรวบรวมแนวความคิด กรอบการพิจารณาศึกษา และการระดมความคิดเห็น จากการสัมมนาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการได้พิจารณากร่างพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ. ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางการผลักดันให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของพนักงานสอบสวนต่อไป ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

เหตุผล

โดยที่สมควรให้มีการใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนที่เกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ด้วยการกำหนดแนวทางสมานฉันท์เพื่อการใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญามาใช้จะทำให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาได้มีโอกาสประนีประนอมยอมความกัน เมื่อผู้ต้องหาสำนึกผิดและผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและได้รับการชดใช้ค่าเสียหายโดยรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อคู่กรณีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพราะสามารถลดระยะเวลาและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของคู่กรณี ลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดความโปร่งใส ลดงบประมาณแผ่นดิน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความยุติธรรมและป้องกันอาชญากรรมเพื่อเสริมสร้างให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณี ความรุนแรงของพฤติการณ์ที่ได้กระทำความผิด ความเสียหาย ความสำนึกผิดและการชดใช้เยียวยาความเสียหาย การยอมรับของชุมชน ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี และความจำเป็นตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.”

เจตนารมณ์

ให้กระบวนการใกล้เกลี่ยในร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับการพิจารณาจากพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงไม่ใช่คำว่า “ชั้นพนักงานสอบสวน”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

เจตนารมณ์

ต้องการกำหนดระยะเวลาไว้ให้หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบภารกิจตามร่างพระราชบัญญัตินี้เตรียมความพร้อมในการดำเนินการ

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“การไกล่เกลี่ย” หมายความว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

“คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย” หมายความว่า คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

“ก.ต.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ

“ผู้ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า ผู้ที่ ก.ต.ช. ได้ขึ้นทะเบียนไว้ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาซึ่งอาจจะจับข้อพิพาทกันได้ตามกฎหมายนี้

เจตนารมณ์

ผู้เสียหายตามร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับความได้เช่นเดียวกับผู้เสียหายตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในคดีที่คู่กรณีต่างฝ่ายต่างมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดย่อมตีความได้ว่าคู่กรณีแต่ละฝ่ายต่างมี ๒ สถานะ กล่าวคือ เป็นทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหาย ดังนั้น ต่างฝ่ายจึงขอใช้สิทธินำคดีเข้าสู่กระบวนการในฐานะผู้เสียหายได้

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
ความผิดที่ให้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๕ คดีความผิดดังต่อไปนี้ให้ไกล่เกลี่ยได้

(๑) คดีความผิดอันยอมความได้

(๒) คดีความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ

(๓) คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

(๔) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี

(๕) คดีความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เจตนารมณ์

(๑) เห็นควรให้นำการไกล่เกลี่ยไปใช้ในคดีความผิดที่ยอมความได้ทุกประเภท

(๒) คดีลหุโทษ เป็นความผิดเล็กน้อยจึงสมควรให้ไกล่เกลี่ยได้

(๓) ความผิดใดผู้กระทำความผิดไม่ได้กระทำโดยเจตนา ก็ควรให้ไกล่เกลี่ยได้ทุกประเภท ความผิดโดยไม่ต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น

(๔) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ได้กระทำโดยเจตนาบางประเภทเมื่อคำนึงถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ความรุนแรงของพฤติการณ์ที่ได้กระทำ ระดับความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน สภาพร่างกายและจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณี และประโยชน์สาธารณะ เป็นสำคัญแล้วไม่อาจนำมาไกล่เกลี่ยได้

(๕) คดีอาญาตามกฎหมายอื่นที่หากนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ จึงควรกำหนดให้นำมาไกล่เกลี่ยได้โดยพิจารณาเพิ่มเติมด้วยกฎกระทรวง

มาตรา ๖ กรณีดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้ไกล่เกลี่ย

- (๑) ผู้ต้องหาได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดตามมาตรา ๕ (๔) และ (๕) และได้กระทำความผิดซ้ำภายในเวลาหนึ่งปีนับแต่วันพ้นโทษ
- (๒) คดีที่สอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว
- (๓) คดีอาญาที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เว้นแต่คดีความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ (๕)
- (๔) คดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

เจตนารมณ์

(๑) ควรเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วได้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้แต่ควรจะต้องบัญญัติระยะเวลาของการพ้นโทษไว้เป็นเงื่อนไขในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

(๒) ไม่ควรนำคดีที่พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้วมาเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพราะจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับพนักงานสอบสวน ส่วนคดีที่พนักงานสอบสวนเพียงแต่สรุปสำนวนการสอบสวนแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการให้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้

(๓) มีคดีอาญาบางประเภทที่รัฐเป็นผู้เสียหาย เช่น คดีจราจรทางบก แต่เป็นคดีเล็กน้อยแม้รัฐเป็นผู้เสียหายก็ควรให้ไกล่เกลี่ยได้

(๔) การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนควรเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นการเหมาะสมแล้ว

หมวด ๒

คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงและ ก.ต.ช.

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงจำนวนสามคน ประกอบด้วยหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นประธานกรรมการ พนักงานฝ่ายปกครอง และผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการ ตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับสถานีตำรวจเป็นกรรมการ

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครพนักงานฝ่ายปกครองหมายถึงนายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย สำหรับในกรุงเทพมหานครให้หมายถึงผู้อำนวยการเขตหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตที่ได้รับมอบหมาย

ให้มีข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรคนหนึ่งซึ่งหัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายเป็นเลขานุการ และจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้

เจตนารมณ์

คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงควรจัดตั้งขึ้นได้โดยง่ายซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่และเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือโดยไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมากเพื่อความสะดวกในการดำเนินงานจึงกำหนดเพียง ๓ คน และให้มีข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรคนหนึ่งซึ่งหัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายเป็นเลขานุการ โดยจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการหรือไม่ก็ได้ซึ่งผู้ช่วยเลขานุการไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของที่ตำรวจและจะมีจำนวนเท่าใดให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมจำเป็นในแต่ละพื้นที่

มาตรา ๘ คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณากลับกรองบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ใกล้เคียงเสนอ ก.ต.ช. เพื่อขึ้นทะเบียน
- (๒) พิจารณาคำร้องขอให้มีการใกล้เคียง และกำหนดผู้ใกล้เคียง
- (๓) ตรวจสอบ ติดตามผล และรายงานผลการใกล้เคียงให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบ
- (๔) พิจารณาเสนอ ก.ต.ช. เพิกถอนรายชื่อผู้ใกล้เคียง
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

เจตนารมณ์

คณะกรรมการอำนวยการใกล้เคียงไม่ใช่ผู้ใกล้เคียงแต่เป็นกรรมการบริหารระบบการใกล้เคียงคดีในแต่ละพื้นที่โดยนำเสนอต่อ ก.ต.ช. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มาตรา ๙ ก.ต.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ขึ้นทะเบียน และเพิกถอนรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ย
- (๒) ออกระเบียบ ประกาศ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการไกล่เกลี่ย
- (๓) กำหนดหลักสูตรฝึกอบรมผู้ไกล่เกลี่ย
- (๔) ประกาศกำหนดค่าตอบแทนของคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดี

เจตนารมณ์

สมควรให้ ก.ต.ช. เป็นผู้ควบคุมกระบวนการไกล่เกลี่ยซึ่งการไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลัก

หมวด ๓

คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และการพ้นสภาพของผู้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๐ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี
- (๓) มีความซื่อสัตย์ สุจริต ประกอบอาชีพไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม
- (๔) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ไกล่เกลี่ยและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยไว้แล้ว

เจตนารมณ์

ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

มาตรา ๑๑ บุคคลที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ

(๒) อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

(๓) มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม

(๔) เคยถูกลงโทษให้ออก ไล่ออกหรือปลดออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๕) กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตหรือมีส่วนได้เสียในคดีที่ทำการไกล่เกลี่ย

(๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

เจตนารมณ์

ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และได้รับความไว้วางใจจากคู่กรณีจึงจำเป็นต้องมีลักษณะต้องห้าม

มาตรา ๑๒ ผู้ไกล่เกลี่ยพ้นสภาพ ดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ไม่ว่าจะขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามนั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการได้รับการขึ้นทะเบียน

(๔) ถูกเพิกถอนรายชื่อจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

เจตนารมณ์

การพ้นสภาพจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีเหตุในการเพิกถอนด้วยในชั้นนี้ ควรให้ ก.ต.ช. เป็นผู้กำหนดเนื่องจากจะต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและสามารถดำเนินการภายหลังร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้วได้

มาตรา ๑๓ ผู้ไกล่เกลี่ยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามที่คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมอบหมาย

(๒) บันทึกผลการไกล่เกลี่ยตามที่คู่กรณีตกลง

(๓) รายงานผลการไกล่เกลี่ยไปยังประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย

เจตนารมณ์

กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย

หมวด ๔
กระบวนการและขั้นตอนในการไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๕ และมาตรา ๖ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกกว่าคดีอาญาดังกล่าวสามารถไกล่เกลี่ยได้

เมื่อคู่กรณียินยอมให้มีการไกล่เกลี่ย ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกความยินยอมนั้นไว้ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ประวัติ การศึกษาอบรม อาชีพ และพฤติการณ์แห่งคดีหรือเหตุอื่นของผู้ต้องหาเท่าที่จำเป็นแก่การไกล่เกลี่ยนั้นเสนอต่อประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยต่อไป

เจตนารมณ์

สิทธิในการไกล่เกลี่ยควรเป็นเรื่องที่คู่กรณีต้องทราบในโอกาสแรกและต้องให้ความยินยอมจึงจะดำเนินการได้

มาตรา ๑๕ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมและจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

การไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการเป็นความลับและให้แล้วเสร็จภายในทศสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมอบหมายให้ไกล่เกลี่ย หากมีความจำเป็นให้ผู้ไกล่เกลี่ยในคดีขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยได้รวมแล้วไม่เกินสามสิบวัน

เจตนารมณ์

มาตรา ๑๕ วรรคแรก

- เป็นหลักการในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามมาตรา ๔๐ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

- การจัดสถานที่ไกล่เกลี่ยให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการไกล่เกลี่ย จึงควรเป็นหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักตามร่างพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ วรรคสอง

- การไกล่เกลี่ยเป็นระบบที่มาจากความสมัครใจของคู่กรณี จึงต้องกำหนดระยะเวลาการไกล่เกลี่ยและการขยายเวลาการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนให้ชัดเจนกระชับโดยไม่ควรรวมเวลาปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขไกล่เกลี่ยให้เสร็จสิ้นไว้ภายในระยะเวลาไกล่เกลี่ยเพราะหากการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนไม่เป็นผลคู่กรณียังมีทางเลือกที่จะไกล่เกลี่ยต่อไปได้ในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาลด้วย ทั้งนี้ การขอขยายระยะเวลาการไกล่เกลี่ยจะขอขยายกี่ครั้งก็ได้แต่ระยะเวลา

ที่ขอขยายนั้รวมแล้วต้องไม่เกินสามสิบวันเพื่อไม่ให้มีการประวิงเวลาในการดำเนินคดี และการไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาจะมีผลให้การไต่สวนคดีนั้นยุติทันทีและไม่สามารถดำเนินการไต่สวนคดีตามกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ต่อไปการขอขยายระยะเวลาการไต่สวนจึงควรเป็นดุลพินิจของคณะกรรมการอำนวยการไต่สวนทั้งคณะ

มาตรา ๑๖ ในระหว่างการไต่สวน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาต่อไป

ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นซึ่งไม่อาจรอผลการไต่สวนได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา และเมื่อผลการไต่สวนเสร็จสิ้นให้พนักงานสอบสวนส่งผลการไต่สวนให้พนักงานอัยการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เจตนารมณ์

กระบวนการไต่สวนคดีตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรการยุติธรรมทางเลือกซึ่งดำเนินการคู่ขนานกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ดังนั้น เมื่อข้อพิพาทใดได้เข้าสู่กระบวนการไต่สวนแล้วพนักงานสอบสวนก็ยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่และดำเนินการสอบสวนคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาควบคู่ไปด้วยแต่ต้องรอฟังผลการไต่สวนข้อพิพาทเสียก่อนที่จะทำความเห็นและส่งสำนวนเสนอพนักงานอัยการพิจารณา เว้นแต่กรณีมีเหตุผลความจำเป็นไม่อาจรอผลการไต่สวนได้ ก็ให้ทำการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยไม่ต้องรอรายงานผลการไต่สวน และเมื่อการไต่สวนเสร็จสิ้นให้ส่งผลการไต่สวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไปด้วย ทั้งนี้ ในคดีที่มีการไต่สวนพนักงานอัยการควรรอผลการไต่สวนก่อนที่จะพิจารณาสั่งคดี

มาตรา ๑๗ คดีที่ไต่สวนได้ ให้บันทึกข้อตกลงการไต่สวนดังกล่าวโดยมีคู่กรณีและผู้ไต่สวนในคดีลงลายมือชื่อไว้ แล้วส่งบันทึกดังกล่าวไปยังประธานคณะกรรมการอำนวยการไต่สวนเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนรวมเข้าสำนวน และให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ

เจตนารมณ์

การยุติคดีและถือว่าสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามร่างพระราชบัญญัตินี้ควรจะมีขึ้นของพนักงานสอบสวนและเป็นผลให้พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องโดยผลของกฎหมาย ทั้งนี้ พนักงานอัยการยังคงสามารถใช้อำนาจในการตรวจสอบและถ่วงดุลกรณีสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปโดยผลของพระราชบัญญัตินี้ได้ตามมาตรา ๒๐ แห่งร่างพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๘ คดีที่ไกล่เกลี่ยไม่ได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกเหตุผลเท่าที่จำเป็นและไม่เกิดการเสียหายต่อรูปคดีให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยทราบ และให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

เจตนารมณ์

คดีที่ไกล่เกลี่ยไม่ได้ต้องกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

มาตรา ๑๙ บันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เจตนารมณ์

ข้อตกลงและเงื่อนไขการไกล่เกลี่ยของคู่กรณีจะเป็นประการใดควรอยู่ที่ความพึงพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย เพียงแต่ต้องไม่กระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์สาธารณะ และไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมที่ถือปฏิบัติอยู่ในสังคม

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องคดีที่ไกล่เกลี่ยได้และไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ให้พนักงานอัยการแจ้งเหตุผลในการสั่งฟ้องให้พนักงานสอบสวนทราบพร้อมส่งสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเพื่อชี้ขาด เว้นแต่คดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องก็ให้ฟ้องคดีนี้ตามความเห็นของพนักงานอัยการไปก่อน

คำสั่งของอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายตามวรรคแรกให้เป็นที่สุด

เจตนารมณ์

ตำรวจและอัยการเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจลักษณะเดียวกันคืออำนาจในการสอบสวนและฟ้องร้องดำเนินคดีผู้กระทำความผิด ดังนั้น ในการไกล่เกลี่ยจึงควรให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจดำเนินคดีที่ไกล่เกลี่ยได้ในกรณีที่เห็นสมควร เนื่องจากหากให้ตำรวจทำการไกล่เกลี่ยฝ่ายเดียวอาจมีข้อโต้แย้งจากสังคมจึงกำหนดเนื้อหา ร่างมาตรา ๒๐ ให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๑๗ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้อำนาจของพนักงานอัยการ

มาตรา ๒๑ ในกรณีคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ย ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำสั่งบังคับตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เจตนารมณ์

กรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยให้นำหลักการของกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการฟ้องร้องให้ปฏิบัติตามหรือเรียกค่าเสียหายตามกระบวนการยุติธรรมปกติซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดีได้รับค่าตอบแทนตาม ก.ต.ช. กำหนดในกฎกระทรวง

เจตนารมณ์

ควรให้มีค่าตอบแทนเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการไกล่เกลี่ยและเป็นขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่โดยควรกำหนดค่าตอบแทนไว้ในกฎกระทรวงตามความเหมาะสม

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

เจตนารมณ์

เพื่อให้มีกฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ย และเพื่อเป็นการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวด้วยเนื่องจากเจ้าพนักงานกระทำความผิดต่อหน้าที่ย่อมได้รับโทษหนักกว่าบุคคลทั่วไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

๒. ผลดี – ผลเสีย ของร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.

จากการศึกษาเรื่องการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนแล้วคณะกรรมการธิการพบว่าผลดี-ผลเสีย ในการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน ดังนี้

ผลดี

๑. ลดระยะเวลาและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของคู่กรณี ลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดความโปร่งใส ลดงบประมาณแผ่นดิน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกและป้องกันอาชญากรรมเพื่อเสริมสร้างให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒. เป็นการช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ประนีประนอมยอมความในคดีเล็กน้อยของพนักงานสอบสวนให้ไม่ต้องเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

๓. ผู้กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ต้องโทษจำคุกซึ่งเสี่ยงต่อการถูกรังเกียจจากสังคมภายหลังพ้นโทษแล้ว

๔. ลดจำนวนผู้ต้องขังอันจะเป็นผลดีต่อกระบวนการงานด้านคดีและงานราชทัณฑ์

๕. เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับประชาชนที่ยังคงมีการดำเนินการควบคุมไว้กับกระบวนการยุติธรรมสายหลักโดยไม่ขัดต่อกระบวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและไม่กระทบต่อการควบคุมหรือฝากขังผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๖. สามารถรวบรวมสถิติและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ หามาตรการป้องกันต่อไปได้

๗. เป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในลักษณะคู่ขนานซึ่งเป็นผลดีอย่างยิ่งต่อผู้เสียหาย เพราะหากการใกล้เคียงไม่สำเร็จยังมีการรวบรวมพยานหลักฐานไว้โดยไม่สูญหายไปตามกาลเวลา

ผลเสีย

๑. อาจมีผู้ใช้การใกล้เคียงเปลี่ยนคดีอาญาเป็นคดีแพ่งซึ่งผิดไปจากเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

๒. ระบบการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ใกล้เคียงซึ่งอาจจะทำให้มีกลุ่มผู้มีอิทธิพลเข้าไปทำหน้าที่ดังกล่าว

๓. ส่งผลให้การกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมใช้การใกล้เคียงเป็นเครื่องมือหลีกเลี่ยงการรับโทษได้

๔. การออกกฎกระทรวงดังกล่าวหากล่าช้าไม่ทันตอบสนองต่อการบังคับใช้กฎหมายหลักจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติภารกิจตามร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่อาจดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์

๕. การออกกฎกระทรวงหากฝ่ายบริหารไม่เข้าใจเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติอาจส่งผลให้มีการออกกฎกระทรวงที่ผิดไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

บทที่ ๕

ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต

๑. ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรเร่งให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน เพื่อรองรับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต่อไป

๒. ข้อสังเกต

๒.๑ หากกำหนดให้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นภารกิจของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ โดยเฉพาะจะทำให้การไกล่เกลี่ยมีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้น หรือไม่

๒.๒ หากในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพว่ากระทำความผิด ไม่ว่าจะด้วยประสงค์ให้ข้อพิพาทนั้นยุติโดยเร็วหรือเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงก็ตาม คำให้การรับสารภาพดังกล่าวจะถือเป็นคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนแล้วนำไปเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้หรือไม่ อย่างไร

๒.๓ ขณะนี้ ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีทั้งส่วนของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาชั้นสอบสวนและมาตรการชะลอฟ้องในชั้นพนักงานอัยการรวมกันโดยที่กำหนดให้พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลยพินิจในผลของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาได้ด้วย จะทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์หรือไม่

๒.๔ กรณีของการไกล่เกลี่ยหากมีกรณีที่คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยลงนามไว้ก่อน โดยติดภารกิจไม่สามารถมาร่วมประชุมได้อาจเป็นประเด็นให้คู่กรณีโต้แย้งว่าการไกล่เกลี่ยกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้

๒.๕ ความผิดอันยอมความได้เป็นความผิดที่คู่กรณีสามารถตกลงกันได้โดยไม่ดำเนินคดีต่อไปตามกฎหมายโดยไม่มีขั้นตอนใดรองรับ หากนำคดีความผิดอันยอมความได้และความผิดลหุโทษ มาเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยจะเป็นการเพิ่มขั้นตอนและสร้างภาระแก่คู่กรณีได้

๒.๖ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาททุกประเภทสามารถไกล่เกลี่ยได้จะทำให้มีการบิดเบือนจากเจตนาเป็นประมาท

๒.๗ ควรกำหนดให้มีการชดเชยค่าเสียหายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Restitution) ซึ่งอาจกระทำได้ในรูปของการทำงานที่สร้างสรรค์แก่ชุมชน การทำงานบริการสังคม หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในร่างพระราชบัญญัตินี้

๒.๘ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อป้องกันการไกล่เกลี่ยซ้ำ

๒.๙ ควรกำหนดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยมากกว่านี้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีความน่าเชื่อถือในชุมชนบางท้องถิ่นอย่างยิ่ง จะส่งผลให้หลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในร่างพระราชบัญญัตินี้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๑๐ ควรมีการกำหนดให้ตั้งข้อรังเกียจคณะกรรมการอำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ยได้และกำหนดให้คณะกรรมการสามารถสละสิทธิในการเป็นกรรมการได้

๒.๑๑ ควรมีกระบวนการสอดส่องดูแลคุณธรรมจริยธรรมของคณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ยและผู้ไกล่เกลี่ยที่ชัดเจนกว่านี้

๒.๑๒ ควรจะต้องเปิดโอกาสให้คู่พิพาทมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านการเสนอรายชื่อบุคคลที่จะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยดังกล่าวได้ด้วย

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติ
ใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.

จัดทำโดย

คณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

เหตุผล

โดยที่สมควรให้มีการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวนที่เกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ด้วยการกำหนดแนวทางสมานฉันท์เพื่อการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญามาใช้จะทำให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาได้มีโอกาสประนีประนอมยอมความกัน เมื่อผู้ต้องหาสำนึกผิดและผู้เสียหายได้รับการเยียวยา และได้รับการชดใช้ค่าเสียหายโดยรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อคู่กรณีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพราะสามารถลดระยะเวลาและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมของ คู่กรณี ลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ทำให้การปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่เกิดความโปร่งใส ลดงบประมาณแผ่นดิน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและป้องกันอาชญากรรมเพื่อเสริมสร้างให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณี ความรุนแรงของพฤติการณ์ที่ได้กระทำ ความผิด ความเสียหาย ความสำนึกผิดและการชดใช้เยียวยาความเสียหาย การยอมรับของชุมชน ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี และความจำเป็นตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“การไกล่เกลี่ย” หมายความว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน
“คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ย” หมายความว่า คณะกรรมการอำนวยความสะดวกไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน
“ก.ต.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ

“ผู้ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า ผู้ที่ ก.ต.ช. ได้ขึ้นทะเบียนไว้ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาชั้นสอบสวน

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาซึ่งอาจจะจับข้อพิพาทกันได้ตามกฎหมายนี้

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออก
กฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
ความผิดที่ให้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๕ คดีความผิดดังต่อไปนี้ให้ไกล่เกลี่ยได้

- (๑) คดีความผิดอันยอมความได้
- (๒) คดีความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ
- (๓) คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (๔) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี
- (๕) คดีความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ กรณีดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้ไกล่เกลี่ย

- (๑) ผู้ต้องหาได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดตามมาตรา ๕ (๔) และ (๕) และได้กระทำความผิดซ้ำภายในเวลาหนึ่งปีนับแต่วันพ้นโทษ
- (๒) คดีที่สอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว
- (๓) คดีอาญาที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เว้นแต่คดีความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ (๕)
- (๔) คดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

หมวด ๒

คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยและ ก.ต.ช.

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยจำนวนสามคน ประกอบด้วยหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นประธานกรรมการ พนักงานฝ่ายปกครอง และผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจระดับสถานีตำรวจเป็นกรรมการ

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครพนักงานฝ่ายปกครองหมายถึงนายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย สำหรับในกรุงเทพมหานครให้หมายถึงผู้อำนวยการเขตหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตที่ได้รับมอบหมาย

ให้มีข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรคนหนึ่ง หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายเป็นเลขานุการ และจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้

มาตรา ๘ คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณากลับกรองบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเสนอ ก.ต.ช. เพื่อขึ้นทะเบียน
- (๒) พิจารณาคำร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ย และกำหนดผู้ไกล่เกลี่ย
- (๓) ตรวจสอบ ติดตามผล และรายงานผลการไกล่เกลี่ยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบ
- (๔) พิจารณาเสนอ ก.ต.ช. เพิกถอนรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ย
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

มาตรา ๙ ก.ต.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ขึ้นทะเบียน และเพิกถอนรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ย
- (๒) ออกระเบียบ ประกาศ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการไกล่เกลี่ย
- (๓) กำหนดหลักสูตรฝึกอบรมผู้ไกล่เกลี่ย
- (๔) ประกาศกำหนดค่าตอบแทนของคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดี

หมวด ๓

คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ และการพ้นสภาพของผู้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๐ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี
- (๓) มีความซื่อสัตย์ สุจริต ประกอบอาชีพไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม
- (๔) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ไกล่เกลี่ยและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยไว้แล้ว

มาตรา ๑๑ บุคคลที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบหรือเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ
- (๒) อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- (๓) มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (๔) เคยถูกลงโทษให้ออก ไล่ออกหรือปลดออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (๕) กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตหรือมีส่วนได้เสียในคดีที่ทำการไกล่เกลี่ย
- (๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

มาตรา ๑๒ ผู้ไกล่เกลี่ยพ้นสภาพ ดังต่อไปนี้

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ไม่ว่าจะขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามนั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการได้รับการขึ้นทะเบียน
- (๔) ถูกเพิกถอนรายชื่อจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๓ ผู้ไกล่เกลี่ยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามที่คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมอบหมาย
- (๒) บันทึกผลการไกล่เกลี่ยตามที่คู่มือตกลง
- (๓) รายงานผลการไกล่เกลี่ยไปยังประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย

หมวด ๔
กระบวนการและขั้นตอนในการไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๕ และมาตรา ๖ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกกว่าคดีอาญาดังกล่าวสามารถไกล่เกลี่ยได้

เมื่อคู่กรณียินยอมให้มีการไกล่เกลี่ย ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกความยินยอม นั้นไว้ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ประวัติ การศึกษาอบรม อาชีพ และพฤติการณ์แห่งคดี หรือเหตุอื่นของผู้ต้องหาเท่าที่จำเป็นแก่การไกล่เกลี่ยนั้นเสนอต่อประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยต่อไป

มาตรา ๑๕ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมและจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

การไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการเป็นความลับและให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยมอบหมายให้ไกล่เกลี่ย หากมีความจำเป็นให้ผู้ไกล่เกลี่ยในคดีขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยได้รวมแล้วไม่เกินสามสิบวัน

มาตรา ๑๖ ในระหว่างการไกล่เกลี่ย ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาต่อไป

ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นซึ่งไม่อาจรอผลการไกล่เกลี่ยได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา และเมื่อผลการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนส่งผลการไกล่เกลี่ยให้พนักงานอัยการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๑๗ คดีที่ไกล่เกลี่ยได้ ให้บันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยดังกล่าวโดยมีคู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยในคดีลงลายมือชื่อไว้ แล้วส่งบันทึกดังกล่าวไปยังประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนรวมเข้าสำนวน และให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ

มาตรา ๑๘ คดีที่ไกล่เกลี่ยไม่ได้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกเหตุผลเท่าที่จำเป็นและไม่เกิดการเสียหายต่อรูปคดีให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยทราบ และให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ยส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๙ บันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องคดีที่ไกล่เกลี่ยได้และไม่ใช้ของอัยการสูงสุด ให้พนักงานอัยการแจ้งเหตุผลในการสั่งฟ้องให้พนักงานสอบสวนทราบพร้อมส่งสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเพื่อชี้ขาด เว้นแต่คดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องก็ให้ฟ้องคดีนี้ตามความเห็นของพนักงานอัยการไปก่อน คำสั่งของอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายตามวรรคแรกให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๑ ในกรณีคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำสั่งบังคับตามบันทึกข้อตกลงการไกล่เกลี่ยดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดีได้รับค่าตอบแทนตาม ก.ต.ช. กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ให้คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการไกล่เกลี่ย และผู้ไกล่เกลี่ยในคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ส 04607

สว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. สำนัก
10 กรรมการ 2. กลุ่มงานคณะ...
7.3 รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง
345.07 การไต่ถามข้อพิพาทคดีอาญาชั้น
2554 สอบสวน ของ คณะกรรมการ...

